

На основу члана 56. став 1. Закона о културним добрима („Службени гласник РС”, бр. 71/94, 52/11 – др. закон и 99/11 – др. закон),
Народна скупштина доноси

О Д Л У К У

О УТВРЂИВАЊУ ПРОСТОРНО КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКЕ ЦЕЛИНЕ КОМПЛЕКСА ВОЈНО-ТЕХНИЧКОГ ЗАВОДА У КРАГУЈЕВЦУ ЗА НЕПОКРЕТНО КУЛТУРНО ДОБРО ОД ИЗУЗЕТНОГ ЗНАЧАЈА

1. Утврђује се Просторно културно-историјска целина Комплекса Војно-техничког завода у Крагујевцу за непокретно културно добро од изузетног значаја за Републику Србију.

2. Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

РС Број:
У Београду, 2015. године

НАРОДНА СКУПШТИНА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

ПРЕДСЕДНИК

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

I. Правни основ за доношење одлуке

Правни основ за доношење ове одлуке садржан је у члану 56. став 1. Закона о културним добрима („Службени гласник РС”, број 71/94, 52/11 и 99/11 – др. закон), којим је прописано да Народна скупштина утврђује културна добра од изузетног значаја.

II. Разлози за доношење одлуке

Комплекс Војно-техничког завода у Крагујевцу утврђен је за непокретно културно добро – просторно културно-историјску целину Одлуком Владе 05 бр. 633–2365/2014 од 25. марта 2014. године („Службени гласник РС”, број 36/14).

Просторно културно-историјска целина Комплекса Војно-техничког завода у Крагујевцу представља најстарију очувану урбанистичку целину привредно-индустријског типа у Србији. Одлуком владе Кнежевине Србије изградња Тополивнице је започета 1851. године, а завршена 1853. године као прва зграда у овој целини, да би током друге половине XIX века и у првим деценијама XX века био саграђен постојећи комплекс наменских, административних и резиденцијалних зграда. Покретање индустрије у Србији са овога места условило је и почетак експлоатације угља у Сењском Руднику, најстаријем организованом руднику. Ангажовањем кнеза Александра Карађорђевића, а уз велику благонаклоност француског цара Наполеона III, и постављењем мајора француске армије Шарла Лубрија за првог директора фабрике, успостављене су чврсте везе Србије са модерним европским државама. Значај Војно-техничког завода у Крагујевцу огледа се у утицају који је имао на аграрно друштво Србије и његову трансформацију у индустријско и грађанско. Прва занатлијска школа отворена је 1854. године, а затим и Радничка болесничка каса – претеча пензијског осигурања у Србији. Попечитељство унутарњих дела Србије је званичним актом из 1855. године указало да је Тополивница постала „главна фабрика која опслужује остале”, чиме је наглашен суштински утицај на развој војне индустрије, односно почетак и развој свеукупне индустријализације у Србији. Од краја XIX века па све до данашњих дана Војно-технички завод у Крагујевцу је заслужан за низ технолошких иновација које су донеле славу како фабрици тако и држави (на пример, пушке М-1880 „кокинка”). Заслугом инжењера Тодора-Тоше Селесковића, у згради Чаурнице инсталирана је прва електрична централа у Србији 1885. године, а електрично осветљење уведено је у свим одељењима Војно-техничког завода, а пре него у дворској резиденцији краља Милана и седиштима државне управе. У Војно-техничком заводу је 1898. године освојена и производња прве ручне бомбе на свету система „Крагујевац”, према конструктивним нацртима пуковника Миодрага Васића. Све до 1915. године у оквиру Војно-техничког завода је постојала и радила „Радионица за израду и поправку аутомобила”, која представља зачетак аутомобилске индустрије у Србији. За време Балканских ратова у Војно-техничком заводу је произведена и примењена прва авионска бомба (упућена као помоћ црногорској војсци у борбама код Скадра). Након Првог светског рата започето је инвестирање изградње насеља Старе Радничке колоније, током двадесетих година XX века, и Нове Колоније, деценију касније. Након завршетка Другог светског рата, на основама некадашње „Радионице за израду и поправку аутомобила”, настала је препознатљива структура аутомобилске индустрије „Застава”, која је, попут Војно-техничког завода век раније, дала снажан импулс модернизацији Србије и тадашње државе Југославије.

Комплекс Војно-техничког завода у Крагујевцу је урбанистичка целина типа привредно-индустријског комплекса, и јединствен је у историјском, социолошком, градитељском, естетском и техничко-иновационом погледу. Ова просторно културно-историјска целина има посебан значај за друштвени, историјски и културни развој народа и националне историје Србије, представља сведочанство о пресудним историјским догађајима и личностима и њиховом деловању у националној историји, а такође има и велики утицај на развој друштва, културе, технике и науке. Просторна структура Комплекса Војно-техничког завода у Крагујевцу сачувана је у аутентичној урбанистичкој матрици. Ова урбана структура документује просторно-историјску генезу града и представља изузетан допринос планском обликовању и развоју градског подручја. Са свим наведеним карактеристикама и посебностима, Комплекс Војно-техничког завода у Крагујевцу снажно је утицао на развој индустријализације, урбанизације и опште модернизације државе Србије.

Документација о непокретности која се предлаже за разврставање у категорију културног добра од изузетног значаја налази се у Републичком заводу за заштиту споменика културе Београд и води се под 0401 бр. 81/111 од 27.12.2013. године (Централни регистар: ПКИЦ 74).

III. Објашњење основних правних института и појединачних решења

Тачком 1. утврђују се Просторно културно-историјска целина Комплекса Војно-техничког завода у Крагујевцу за непокретно културно добро од изузетног значаја за Републику Србију.

Тачком 2. прописано је ступање на снагу Одлуке.

IV. Процена финансијских средстава потребних за спровођење одлуке

За спровођење Одлуке није потребно обезбедити средства у буџету Републике Србије.